

Stockholm den 31 mars 2021

Riksdagens ombudsmän
Box 16327
103 26 Stockholm

Yttrande i ärende med dnr 3567-2020 angående anmälan mot Sveriges lantbruksuniversitet för yttrandefrihetsrepressalier

Justitieombudsmannen har gett Felicia Hogrell möjlighet att yttra sig över Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) yttrande från den 15 mars 2021 inklusive bilagor. Med anledning av detta får hon anföra följande.

1 INLEDNING

- 1.1 Inledningsvis kan följande konstateras beträffande sakomständigheterna i ärendet och SLU:s inställning till Felicia Hogrells påståenden om yttrandefrihetsrepressalier.
- 1.2 Felicia Hogrell och SLU är överens om att hennes debattartikel i Expressen föranledde två olika åtgärder från SLU:s sida. Den första åtgärden var att två programstudierektorer i ett oannonserat inslag på en föreläsning för Felicia Hogrells årskurs den 9 oktober 2019 gjorde vissa uttalanden. Den andra åtgärden var att vicedekanan höll ett enskilt samtal med Felicia Hogrell den 19 november 2019.

- 1.3 Felicia Hogrell har för att styrka vad som sades vid dessa tillfällen gett in två ljudinspelningar. SLU har inte motsatt sig att dessa inspelningar speglar det verkliga händelseförloppet. Programstudierektorerna har dock i sina egna yttranden antytt att det skulle ha förekommit uttalanden och diskussioner vid föreläsningen som inte omfattas av inspelningen. Felicia Hogrell tillbakavisar detta och vidhåller att inspelningen ger en rättvisande bild av de uttalanden och diskussioner som förekom under föreläsningen.
- 1.4 SLU vidgår att man inser att de omtvistade åtgärderna fick Felicia Hogrell att känna sig ”obekväm”. SLU anser emellertid inte att åtgärderna varit av sådant negativt slag att de utgör yttrandefrihetsrepressalier. Enligt SLU har syftet med åtgärderna varit att vidta ansvarsfulla åtgärder för att efter bästa förmåga försöka lösa en svår studiesocial situation.
- 1.5 Felicia Hogrell noterar att SLU inte påstår att hon i sin debattartikel skulle ha fört fram olagliga, ogrundade eller osanna uppgifter som SLU haft befogad anledning att bemöta eller korrigera. Istället menar SLU att man ingripit mot Felicia Hogrell av studiesociala skäl för att försöka minska meningsmotsättningar och polarisering inom studentgruppen, samt för att undvika att väcka anstöt hos privata djurägare, som SLU är beroende av för att kunna genomföra veterinärutbildningen. I den mån programstudierektorerna eller vicedekanan berört frågor om Felicia Hogrells eller andra veterinärstudenters yttrandefrihet får detta, som Felicia Hogrell uppfattar SLU:s inställning, anses ha rört sig om "generella råd" för veterinärstudenters mediakontakter och inte några yttrandefrihetsrepressalier.

1.6 Felicia Hogrell kommer i det följande att bemöta vad SLU har anfört i dessa avseenden.

2 UTTALANDENA VID FÖRELÄSNINGEN OCH I DET ENSKILDA SAMTALET HAR UTGJORT YTTRANDEFRIHETSREPRESSALIER

2.1 Programstudierektorernas uttalanden vid föreläsningen den 9 oktober 2019 har utgjort yttrandefrihetsrepressalier

2.1.1 SLU har i sitt yttrande vidgått att programstudierektorerna efter påtryckningar från andra studenter med anledning av Felicia Hogrells debattartikel i ett oannonserat inslag på den aktuella föreläsningen valde att ”ta upp frågor om kommunikation och yttrandefrihet som veterinärstudent och blivande veterinär” (se SLU:s yttrande s. 2).

2.1.2 Det som programstudierektorerna tog upp på föreläsningen handlade dock inte om att framhålla värdet i att veterinärstudenter deltar i samhällsdebatten om djurhållning och delar med sig av sin sakkunskap och erfarenhet. Tvärtom får budskapet från programstudierektorerna anses ha varit att veterinärstudenter bör undvika att delta i debatten om djurhållning, eftersom det kan väcka anstöt hos djurägare vars välvilja SLU är beroende av för att kunna genomföra veterinärutbildningen.

2.1.3 Genom att programstudierektorerna tydligt slog fast att det finns ett samband mellan veterinärstudenters deltagande i debatten om djurhållning och risken för att veterinärutbildningen skadas, skuldbelades Felicia Hogrell inför sina studiekamrater för de påstått negativa konsekvenser publiceringen kan innebära och det

antydde att Felicia Hogrell på det sättet förstörde veterinärbildningen för övriga och framtida studenter (jfr JO:s uttalande om att en myndighet överhuvudtaget inte borde bedömt lämpligheten av att en anställd uttalat sig på ett visst sätt, JO 1975/76 s. 314). Uttalandena kan därför med fog uppfattas som en slags tillrättavisning av Felicia Hogrell.

Programstudierektorernas uttalanden har varit ägnade att avskräcka såväl Felicia Hogrell som övriga närvarande studenter från att använda sin yttrandefrihet.

- 2.1.4 Av SLU:s yttrande till JO får man uppfattningen att SLU upplever veterinärstudenters deltagande i samhällsdebatten om djurhållning som något skadligt, vilket framgår med all önskvärd tydlighet när SLU sätter Felicia Hogrells debattartikel i samband med händelser där veterinärstudenter påstås ha begått brott och släppt ut djur från gårdar (se SLU:s yttrande s. 1).
- 2.1.5 Vad SLU har anfört om att syftet med diskussionen på föreläsningen var att ge generella råd för veterinärstudenters mediekontakter förändrar inte bedömningen av de aktuella uttalandena som yttrandefrihetsrepressalier.
- 2.1.6 För det första är det uppenbart att det inte har handlat om några generella råd om vad som kan vara värt att beakta inför eventuella mediekontakter, utan synpunkter på hur yttrandefriheten använts i ett enskilt fall. Att det även innan Felicia Hogrell själv tog ordet på föreläsningen stod klart för alla närvarande att diskussionen avsåg hennes debattartikel framgår, utöver av det tidsmässiga sambandet, även av de specifika uttalandena från programstudierektorerna om att det kan vara olämpligt att skriva under en debattartikel som veterinärstudent, samt att det refereras

till ”det aktuella fallet” (se transkribering i bilaga 5 till anmälan s. 2).

2.1.7 För det andra bör det vara uppenbart att det inte är tillåtet för myndighetsföreträdare att ge råd om mediekontakter som innebär att veterinärstudenter bör undvika att använda sin yttrandefrihet för att föra fram faktabaserade ståndpunkter om djurhållning på grund av att djurägare kan bli upprörda över detta.

2.1.8 Sammanfattningsvis har därför programstudierektorens uttalanden under föreläsningen utgjort repressalier mot Felicia Hogrell för att hon använt sin yttrandefrihet.

2.2 Vicedekanens uttalanden vid det enskilda samtalet den 19 november 2019 utgör yttrandefrihetsrepressalier

2.2.1 SLU bestrider att vicedekanens uttalanden i det enskilda samtalet den 19 november 2019 kan anses ha utgjort repressalier mot Felicia Hogrell, samt att det inträffade har innefattat några negativa åtgärder mot henne (se SLU:s yttrande s. 4 och 7).

2.2.2 Enligt SLU var syftet med samtalet i första hand studiesocialt men även ett försök att stödja och hjälpa Felicia Hogrell att utveckla sina ambitioner inom sitt kommande yrkesområde (se SLU:s yttrande s. 6 och 7).

2.2.3 Felicia Hogrell vill inledningsvis tillbakavisa SLU:s påstående om att initiativet till det enskilda samtalet kom från Felicia Hogrell. Mötet tillkom på vicedekanens initiativ. Vicedekanen skickade den 4 november 2019 ett mejl till Felicia Hogrell där vicedekanen bl.a. anförde att hon ville ”få veta mer kring [Felicia

Hogrells] tankar kring innehållet i [Felicia Hogrells] artikel” (se bilaga 9 till anmälan).

- 2.2.4 Av inspelningen av samtalet med vicedekanen framgår att Felicia Hogrell flera gånger tvingades försvara sitt beslut att skriva debattartikeln och förklara vad som varit hennes syfte med att skriva. Vicedekanen ifrågasatte också om det inte hade funnits andra alternativ än att skriva en debattartikel. (Se bilaga 10 till anmälan; se även anmälan, punkt 2.1.9.)
- 2.2.5 Även här har alltså lämpligheten i Felicia Hogrells val att skriva de aktuella debattartiklarna ifrågasatts. Vicedekanens budskap var att Felicia Hogrell, om hon uppvisat större ”akademisk mognad”, borde ha insett att hon kunnat föra fram sina synpunkter om djurhållning på ett annat, mer oförargligt sätt än genom en debattartikel i Expressen (se transkribering i bilaga 11 till anmälan, se särskilt s. 7 och 9). Vicedekanens uttalanden har därför varit ägnade att avskräcka Felicia Hogrell från att använda sin yttrandefrihet.
- 2.2.6 Även vicedekanens syn på veterinärstudenters deltagande i debatten framkommer med tydlighet då hon under det enskilda samtalet, i likhet med vad SLU framfört i sitt yttrande, gör kopplingar mellan veterinärstudenter som skriver debattartiklar och veterinärstudenter som begår lagbrott som att obehörigen släppa ut djur från gårdar (se transkribering i bilaga 11 till anmälan s. 10).
- 2.2.7 Vad gäller syftet med det enskilda samtalet tillbakavisar Felicia Hogrell SLU:s påstående om att detta endast varit ”studiesocialt” samt ett försök att hjälpa henne i hennes yrkesambitioner. Syftet

med mötet har huvudsakligen varit att diskutera Felicia Hogrells debattartikel vilket framgår dels av vicedekanens mejl med mötesförfrågan (se bilaga 9 till anmälan), dels av inspelningen av samtalet (se bilaga 10 och transkribering i bilaga 11 till anmälan).

2.2.8 Vidare kan det förtydligas att vicedekanens uttalanden lika lite som programstudierektorernas uttalanden kan anses omfattas av myndigheters utrymme till rådgivning inför mediekontakter. Detta eftersom vicedekanan specifikt ifrågasätter den aktuella debattartikeln och lämpligheten i Felicia Hogrells val att skriva den (se transkribering i bilaga 11 till anmälan).

2.2.9 Således har vicedekanens uttalanden under det enskilda samtalet utgjort repressalier mot Felicia Hogrell för att hon använt sin yttrandefrihet.

3 DE SÄRSKILDA UTMANINGAR SLU STÅTT INFÖR RÄTTFÄRDIGAR INTE UTTALANDENA

3.1 SLU har anfört två omständigheter som ska ha föranlett att man från SLU:s håll bedömde att det var nödvändigt att vidta åtgärder: dels påstår SLU att det rådde en stark polarisering inom årskursen och att den redan ansträngda studiesociala miljön blev ohållbar efter Felicia Hogrells artikel, dels anförs att SLU är beroende av privata djurägares välvilja för att kunna genomföra veterinärutbildningen (se SLU:s yttrande s. 1).

3.2 Inledningsvis vill Felicia Hogrell framhålla att hon har förståelse för att de enskilda företrädarna för SLU har upplevt situationen som pressad, och att hon inte tror att ingripandena har skett av illvilja. Det fråntar dem dock inte deras karaktär av repressalier.

Dessutom måste det kunna ställas krav på att statliga myndigheter agerar med integritet och respekt för grundläggande fri- och rättigheter även när de utsätts för press.

- 3.3 Felicia Hogrell instämmer i att det funnits meningsskiljaktigheter inom årskursen men känner inte igen sig i beskrivningen av en stark polarisering, en ohållbar studiesocial situation eller att hon på grund av sin artikel skulle riskerat att bli hårt ansatt av andra studenter. Tvärtom har Felicia Hogrell upplevt stämningen mellan studiekamraterna som god. Felicia Hogrell anser att SLU:s påståenden om att situationen i årskursen var så dålig att det skulle funnits risk för ”fysiska sammandrabbningar” och att hennes debattartikel ”raserade arbetsklimatet i kursen” är felaktiga eller i vart fall kraftigt överdrivna (se SLU:s yttrande s. 2 och vicedekanens yttrande s. 2).
- 3.4 Felicia Hogrells debattartikel kan inte anses utgöra någon form av ordningsstörande beteende som motiverar ett ingripande från SLU:s sida. De reaktioner som debattartikeln orsakat beror till viss del på olika uppfattningar hos studenterna i frågor om djurskydd i livsmedelsproduktion, men framför allt på oro överförd från SLU till veterinärstudenterna gällande vad yttrande av sådana tankar innebär för deras möjlighet till klinisk träning.
- 3.5 Felicia Hogrell ifrågasätter inte att meningsskiljaktigheter och polarisering kan utgöra en studiesocial utmaning. Hon menar dock att sådana utmaningar inte ska hanteras genom att studenter avskräcks från att delta i samhällsdebatten. Det är anmärkningsvärt att SLU:s företrädare – efter påtryckningar från andra studenter om att SLU ”skulle göra något” eftersom de känt sig upprörda eller kränkta av att Felicia Hogrell signerat sin

artikel ”veterinärstudent” (se SLU:s yttrande s. 2) – väljer att legitimera dessa studenters uppfattning genom att i praktiken uppmana samtliga studenter i årskursen att avhålla sig ifrån att delta i samhällsdebatten.

- 3.6 Det sistnämnda – beroendeställningen till de privata djurägarna – är också den andra anledning som SLU angett till varför SLU:s företrädare ansåg sig tvungna att ha den här diskussionen med studenterna. Av inspelningarna och yttrandena från SLU framgår att SLU menar att denna relation är ömtålig och att lantbrukare vid minsta oro för veterinärstudenternas åsikter hellre tar det säkra före det osäkra och avslutar samarbetet med SLU. SLU har också anfört att besöken hos lantbrukarna krävs för att SLU ska kunna tillhandahålla en utbildning av tillräcklig kvalitet för att veterinärstudenterna ska uppnå examensmålen.
- 3.7 På samma sätt som att det inte kan vara ett legitimt sätt för SLU att åtgärda studiesociala problem bestående i meningsskiljaktigheter och polarisering med att tysta debatten kan det inte heller vara legitimt att hantera relationen med privata företag genom att avråda studenter från att bilda opinion och skriva debattartiklar om djurhållning.
- 3.8 Avslutningsvis vill Felicia Hogrell framhålla att hon har trivts bra under sin utbildning på SLU men att hon har upplevt att det har rått en tystnadskultur bland både studenter och lärare i vissa frågor. Det kan läggas till att uppgiften i SLU:s yttrande om att hon har avslutat sin utbildning inte är korrekt, hon håller för närvarande på att färdigställa sitt examensarbete.

Som ovan,

A stylized handwritten signature consisting of a large 'F' followed by a long horizontal stroke that curves upwards at the end.

Fredrik Bergman

A cursive handwritten signature that appears to read 'Frida Andersson'.

Frida Andersson